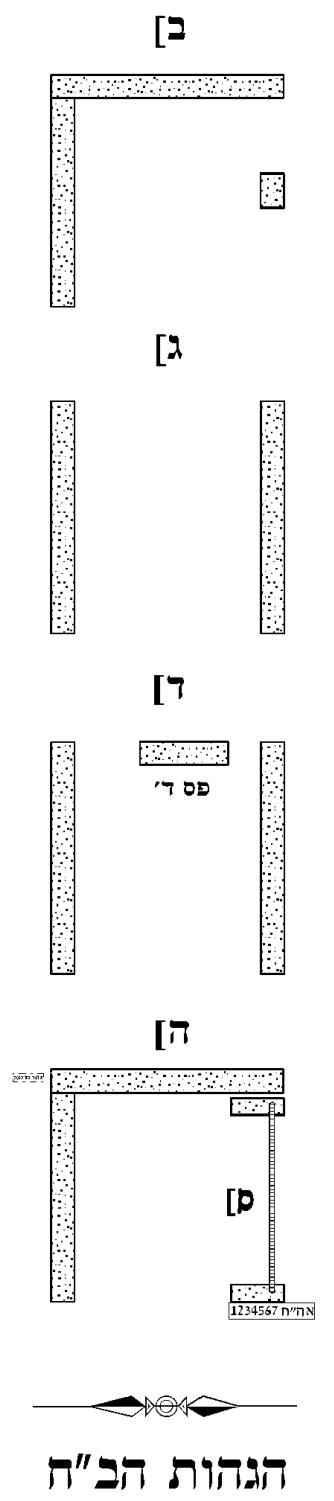

מסורת הש"ם עם הוספות

^(א) עירובין יב: **ג**) לעיל ד: **ג**) עמוד ב:.

^(א) גמ' אמר רבה וכן

לשנת: **ב**) שם גופא אמר רבה: **ג**) רש"י ד"ה אמר רבא וכו' דה"ל כאליו כל הדופן: **ד**) ד"ה וכן לשנת וכו' ומואל הימנה לביתו. י"ז וה"ה שמתלטל זה יותר מנארבע כמו האי בסמוך ד"ה מאי לאו: **ה**) ד"ה מחי לאו אפילו וכו' אלא בארבע: **ו**) תוס' ד"ה עשה וכו' נפחות מג' סמוך לדופן כ"ל ומינה ליה נמחק: **ז**) ד"ה שלא יחא וכו' דעני במחיצות צלתו מרובה מחמתו כסבך הס"ז:

גליון הש"ם

גמ' כנגד ראש תור. מלשון המשנה כלאים פ"ג מ"ו: שם שתיק רב. ענין זה צילה דף ו ע"א ודף לו ע"ב צ"ק דף יא ע"א צ"מ דף סט ע"ב: [מנח"י שם והתניא דופן סוכה כדופן שבת ובבבד ש"א יחא בין קנה לאחברו שלשה טפחים. ע' לקמן דף טז ע"ב נחום' ד"ה נפחות משלשה וכו': תוס' ד"ה עושה לו וכו' קנה בפחות מג' סמוך (ליה) לדופן לא יועיל ליחשב בטפח מחמת לבד. ע' לקמן דף יח נחום' ד"ה סיך ע"ג אכסדרה וכו', נסופין:]

הגהות הגר"א

[א] לי"ג שוחק [כן שמעו מפיו. ולא נמלא כפי' ולא גושפנקי' דמריה חמוס ע"ן:]

הגהות וצינונים

א) ברי"ף וברא"ש הגירסא דעריבין עיין רש"י: **ב**) נראה דחסר פה תיבת כהלכתן ובריי"ף וברא"ש גם כן הגירסא דעריבין (רש"י: **ג**) בדפו"ר הגירסא אי שבת דעלמא (וכ"ה ברש"י): **ד**) בדפו"ר איתא יראש תור' ומחקר המהרש"ל דהא אח"כ פירש"י

שהוא לשון תלם, עיי"ש: **ה**) [ויש גורס' דרומית מערבית] (גליון: **ו**) תיבות "כשהמחיצות מערבית צפופית" ליתא בדפו"ר, ועיין ילקוט מפרשים שברפוס שלנו נשתבש הציור, ועיי"ש כוונת רש"י עפ"י גי' המהרש"ל ועפ"י גי' הגליון: **ז**) צ"ל אצל המקצוע וצריך פס (כ"ה ברש"י שבריי"ף): **ח**) צ"ל אורך (כ"ה ברש"י שבריי"ף): **ט**) צ"ל והכי (דק"ס): **י**) צריך להוסיף ומעמידו פחות מג' אצל (דק"ס) **כ**) בדק"ס מביא גירסא ברש"י ופרוץ על העומד מבטלי ליה לעומד: **ל**) תיבת מיגו לכאורה מיותר ובגמ' ליתא: **מ**) ברש"י שלפנינו ליתא תיבת ומשהו וברש"י דף ד ע"א ד"ה על פני כולה איתא ועיין ילקוט מפרשים: **נ**) תיבת "פירוש" ליתא בדפו"י, ואולי צ"ל פ"י הקונטרס: **ס**) בציור הזה נכלל בו ג"כ צורת הפתח שבריבור הבא (מנחם משיב נפש):

סוכה

ויעמידנו כנגד ראש תור. (ראש שורה ⁽¹⁾) צמקוע צפופית ⁽²⁾ מערבית צאלכסון או מזרחית דרומית כשהמחילות מערבית צפופית ⁽³⁾ דנראה נוטה לז' מחילות ומיחו כארבע מחילות. ראש תור היא תלם מענה של סוף שדה שהתלמים כלים והולכין צאלכסון זה ארוך מזה מעט: טפח שוחק.

מודדין זד' אלצעות שאינם נוגעות זו בזו דהוי טפח ומשהו: ומעמידו בפחות מג' ב]. סמוך לאחת הדפנות ופחות מג' כלזד והוא ליה כמחילה של ד' טפחים ומשך סוכה שצעה נמלא רוצו של דופן עשוי: במבוי המפולש ג]. ששתי הדפנות זו כנגד זו: בשדה. דהא נמי קרי כהלכתן: לבב' רוח שירצה. שהרי יש כאן ארצעה יולאין ולאיהז יולא שירצה יעשנו: עושה פס דו. דופן גמור של ד' טפחים: ומעמידו בפחות מג' סמוך לדופן. אכל מקצוע ⁽⁴⁾ פס ארצעה דכי אמרינן לצד איכא ז' טפחים ארוך ⁽⁵⁾ כדי סוכה קטנה: שתי דפנות הו. שלמות כהלכתן כמין גאס דאין נראות מפולשות כי האי: אמר רבא ואינה נתרת אלא בצורת הפתח. צעירוצין (דף יא:) אמר היכי דמי נורת הפתח קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גציהן והכא ⁽⁶⁾ קאמר רבא דטפח ששנינו צצרייתא שמתיר דופן שלישית אינו מתיר אלא אס כן עשאו לאותו טפח נורת הפתח על פני כל הדופן כולו כילד קנה של חצי טפח אכל היואל וקנה של חצי טפח צמקוע שנגדו וקנה על גציהס מזה לזה **א**) הוה ליה כאליו כל הדופן סתום דפתח שיש לו נורת פתח סתימה מעלייתא היא צפרק קמא דעירוצין (דף ז:) וזהו טפח שאמרו חכמים: ונתרת נמי בצורת הפתח. משמע דטפח ששנינו היינו כדפריש רצי סימון לעיל עושה סתימה טפח ⁽⁷⁾ אכל היואל ואתא רבא למימר דאס עשה נורת הפתח על פני כל הדופן צגני קנים כל שהוא וקנה על גציהס קאי ליה צמקוס טפח ומכשר ליה כותיה דלזו האי או האי מכשר: וצריכא נמי צורת הפתח. משמע דתרווייהו צעינן טפח אכל היואל וקנה צוית שנגדו וקנה שעל גציהס קאי מטפח זה לקנה של זוית: דקעביד טפח שוחק. אכל היואל כדרכי סימון: לא כבר לא מר ונתרת נמי. או האי או האי:

האי: וכן לשבת. אע"פ שצריך לשבת שלש מחילות ליעשות רשות היחיד שצת של סוכות מותר לסמוך על מחילות הסוכה אס עשה צרה"ר סמוך לפתחו סוכה דאין צה אלא שמים כהלכתן ושלישית אפילו טפח מכנים ומואל הימנה לביתו (ד') ואע"ג דצשאר צצתות לא מישתרי אי נמי צשאר מחילות שאינן של סוכה לא מישתרו צהכי לשבת דסוכה שריא דמיגו דההוא טפח אגמריה רחמנא למשה צמחילות סוכה דליהוי ליה דופן שלימה לסוכה הוי דופן נמי צצצת דסוכה לענין צצת: דופן סוכה כדופן שבת. כל צדי דפנות שהחירו חכמים לשבת כגון מחילה של שחי צלא ערצ כדאמר צעירוצין (ד' טו:) מקיפין צקנים וצלצד שלא יחא צין קנה לחצירו שלשה טפחים ואע"פ שרצצ קנה אינו אלא מלא אלצצ ויש צין קנה לקנה שלשה טפחים חסר משהו ואיכא פרוץ מרוצה על העומד שפיר דמי דאמרינן לצד והוה ליה כולו עומד או של ערצ צלא שחי כדתנן התס (סע) מקיפין שלשה חצלים הוי היקף נמי לדופן סוכה: ובבבד. שיהא זהיר שלא יחא צין קנה לחצירו שלשה טפחים כשהוא מקיף כי היכי דאמר לענין צצת דאס כן נפיק ליה מתורת לצד ודווקא צמקומות הרצה דהוי ליה פרוץ מרוצה על העומד אצל מקוס אחד או שני מקומות הוו להו כפתחים: שהשבת אינה נתרת. אס יש צה פתחים הרצה שאין צהס נורת הפתח ורצים על העומד ומצטלי ⁽⁸⁾ ליה לעומד: מזה שאין כן בסוכה. דסגי ליה צצתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ואפילו היו לה פתחים צצתי הדפנות אחד או שנים דכי מנטרפת להו צהדי שמים הפרוצות הוה ליה פרוץ מרוצה שריא: מאי לאו. אפילו צצצת צצמוך החג קאמר דלא מישתריא לטלטולי והכי קאמר יחירה הלכות טלטול צצת דסוכה אהלכות הכשר סוכה לאכול ולישן ולצאת ידי חוצת סוכה דלענין מיפק ידי חוצתו נפיק וצלצד שלא יטלטל צה אלא **ה**) ארצעה ולא יכניס מתוכה לבית: לא. הכי קאמר יחירה הלכות טלטול צצת דעלמא אהלכות טלטול צצת דסוכה שצצת דעלמא אינה נתרת אלא צעומד מרוצה דליכא למימר צה מיגו ושצת דסוכה נתרת משוס מיגו: אי צצת דעלמא קאמר אצל צצת דסוכה והלכות הכשר סוכה שוין משוס מיגו ליחני נמי יחירה הלכות הכשר סוכה דעלמא דחול אהלכות הכשר סוכה לשבת: ואילו סוכה דשבת. אס עשויה כמצי שחי דפנותיה זו כנגד זו סגי לה צלחי זקוף אכל היואל אע"ג דאין רחצו טפח דמיגו דהוי דופן לשבת הוי נמי דופן לסוכה דהא מר משוס דאית ליה מיגו אמר הכי ליה כי היכי דאמר הכי לידיד דאמרת ⁽⁹⁾ לחי משוס מחילה והזורק למצוי מפולש שיש לו לחי חייב אלמא מדאורייתא מחילה היא ומתוכו לרשות היחיד נהי דמדרבנן אסור מדאורייתא מיהא מותר דהא מר משוס דאית ליה מיגו אמר הכי: סיבך על גבי מבוי מפולש שיש לו לחי בשדה. צצצת ולא צחול דמיגו דהוי דופן לשבת למהוי רשות היחיד הוי דופן לענין סוכה: דהוא לא איצטריך ליה. לאשמעינן דיתירה סוכה דעלמא אסוכה דצצת משוס דמרישא שמעינן ליה: דהשתא מקילתא לחמירתא אמרינן מיגו ⁽¹⁰⁾. מיגו דהוי דופן לסוכה דקילא הוי דופן לשבת דחמירא: מחמירתא לקילתא מיבעיא. דמצוי שיש לו לחי זקוף דכשר לסוכה צצצת:

פרק ראשון

סוכה

ויעמידנו כנגד ראש תור. אע"ג דלכיואל צה אמר פ' קמא דעירוצין (דף י:) אחי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומצטל ליה גצי והרצצ מעשר אמות וגצי עור העסלל הכא דטפח מחילה דאורייתא והלכתא גמירי לה לא אחי אוירא ומצטל לה: **עושה** לו טפח שוחק. קנה צפחות מג' סמוך **ו**) (ליה) לדופן לא יועיל ליחשצ ° כטפח מחמת לצד דהא לכך צעי טפח שוחק כדי שיהא דופן זה רצצ ארצעה טפחים כדפריש צקונטרס כדי שיהא רוצ דופן דשיעורו צצצעה טפחים ומשהו ⁽¹⁾ ועוד דקנה מצטל ליה אורא:

ואינה ניתרת אלא בצורת פתח. פירוש ⁽²⁾ אלא אס כן עשאו לאותו טפח נורת הפתח על פני כל הדופן כולו כילד קנה של חצי טפח אכל היואל וקנה חצי טפח צמקוע שנגדו וקנה על גציהס דהוה ליה כאליו כל הדופן סתום דלע"ג דצפ' קמא דעירוצין (ד' יא:) לא יהצינן שיעורא לקנה של נורת פתח אלא אפילו קנה משהו מכאן וקנה משהו מכאן וקנה על גציהס אלא שמהא צריאה כדי לעמוד צה דלת ואפילו דלת של קשין גצי סוכה החמירו דצעינן מחילות הניכרות ⁽³⁾:

שלא יחא בין קנה לאחברו שלשה טפחים. אין זה כר' יאשיה דצסמוך ⁽⁴⁾ דעני מחילות **ו**) כסבך כלמו מרוצה מחמתו:

שהשבת אינה ניתרת אלא בעומד מרובה על הפרוץ. משמע הא כפרוץ אסור והוי מני לאקשוי מהכא לרצ פפא דאמר פ"ק דעירוצין (ד' טו:) פרוץ כעומד מותר וצלאו הכי איתותצ התס אף על גצ דהלכתא כותיה כדאמרינן התס משוס דדייקינן מתניתין כותיה כדאמר התס ולי גרסינן הכא שהצצת אינה ניתרת צפרוץ מרוצה על העומד אחי שפיר: סיך

ולא אמרינן מגו לא יתירה שבת דעלמא על שבת דסוכה אי הכי ⁽⁵⁾ ליחני נמי יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת דאילו סוכה דעלמא בעיא טפח שוחק ואילו סוכה דשבת לא בעיא טפח שוחק וסגי בלחי דהא את הוא דאמרת סיבך על גבי מבוי שיש לו לחי כשר ההוא לא אצטריכא ליה השתא מקילתא לחמירתא אמרינן מחמירתא לקילתא לא כל שכן גופא אמר **ב**) רבא סיבך

האי: וכן לשבת. אע"פ שצריך לשבת שלש מחילות ליעשות רשות היחיד שצת של סוכות מותר לסמוך על מחילות הסוכה אס עשה צרה"ר סמוך לפתחו סוכה דאין צה אלא שמים כהלכתן ושלישית אפילו טפח מכנים ומואל הימנה לביתו (ד') ואע"ג דצשאר צצתות לא מישתרי אי נמי צשאר מחילות שאינן של סוכה לא מישתרו צהכי לשבת דסוכה שריא דמיגו דההוא טפח אגמריה רחמנא למשה צמחילות סוכה דליהוי ליה דופן שלימה לסוכה הוי דופן נמי צצצת דסוכה לענין צצת: דופן סוכה כדופן שבת. כל צדי דפנות שהחירו חכמים לשבת כגון מחילה של שחי צלא ערצ כדאמר צעירוצין (ד' טו:) מקיפין צקנים וצלצד שלא יחא צין קנה לחצירו שלשה טפחים ואע"פ שרצצ קנה אינו אלא מלא אלצצ ויש צין קנה לקנה שלשה טפחים חסר משהו ואיכא פרוץ מרוצה על העומד שפיר דמי דאמרינן לצד והוה ליה כולו עומד או של ערצ צלא שחי כדתנן התס (סע) מקיפין שלשה חצלים הוי היקף נמי לדופן סוכה: ובבבד. שיהא זהיר שלא יחא צין קנה לחצירו שלשה טפחים כשהוא מקיף כי היכי דאמר לענין צצת דאס כן נפיק ליה מתורת לצד ודווקא צמקומות הרצה דהוי ליה פרוץ מרוצה על העומד אצל מקוס אחד או שני מקומות הוו להו כפתחים: שהשבת אינה נתרת. אס יש צה פתחים הרצה שאין צהס נורת הפתח ורצים על העומד ומצטלי ⁽⁸⁾ ליה לעומד: מזה שאין כן בסוכה. דסגי ליה צצתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ואפילו היו לה פתחים צצתי הדפנות אחד או שנים דכי מנטרפת להו צהדי שמים הפרוצות הוה ליה פרוץ מרוצה שריא: מאי לאו. אפילו צצצת צצמוך החג קאמר דלא מישתריא לטלטולי והכי קאמר יחירה הלכות טלטול צצת דסוכה אהלכות הכשר סוכה לאכול ולישן ולצאת ידי חוצת סוכה דלענין מיפק ידי חוצתו נפיק וצלצד שלא יטלטל צה אלא **ה**) ארצעה ולא יכניס מתוכה לבית: לא. הכי קאמר יחירה הלכות טלטול צצת דעלמא אהלכות טלטול צצת דסוכה שצצת דעלמא אינה נתרת אלא צעומד מרוצה דליכא למימר צה מיגו ושצת דסוכה נתרת משוס מיגו: אי צצת דעלמא קאמר אצל צצת דסוכה והלכות הכשר סוכה שוין משוס מיגו ליחני נמי יחירה הלכות הכשר סוכה דעלמא דחול אהלכות הכשר סוכה לשבת: ואילו סוכה דשבת. אס עשויה כמצי שחי דפנותיה זו כנגד זו סגי לה צלחי זקוף אכל היואל אע"ג דאין רחצו טפח דמיגו דהוי דופן לשבת הוי נמי דופן לסוכה דהא מר משוס דאית ליה מיגו אמר הכי ליה כי היכי דאמר הכי לידיד דאמרת ⁽⁹⁾ לחי משוס מחילה והזורק למצוי מפולש שיש לו לחי חייב אלמא מדאורייתא מחילה היא ומתוכו לרשות היחיד נהי דמדרבנן אסור מדאורייתא מיהא מותר דהא מר משוס דאית ליה מיגו אמר הכי: סיבך על גבי מבוי מפולש שיש לו לחי בשדה. צצצת ולא צחול דמיגו דהוי דופן לשבת למהוי רשות היחיד הוי דופן לענין סוכה: דהוא לא איצטריך ליה. לאשמעינן דיתירה סוכה דעלמא אסוכה דצצת משוס דמרישא שמעינן ליה: דהשתא מקילתא לחמירתא אמרינן מיגו ⁽¹⁰⁾. מיגו דהוי דופן לסוכה דקילא הוי דופן לשבת דחמירא: מחמירתא לקילתא מיבעיא. דמצוי שיש לו לחי זקוף דכשר לסוכה צצצת:

אי הכי יתני נמי יתירה סוכה דעלמא. דאילו סוכה דעלמא לא סגי לה בלחי כל שהוא עד שיהא כטפח ואלו (סוכה דעלמא) [סוכה דשבת] סגי לה בלחי כל שהוא כדתנן לחיים שאמרו גובהו עשרה טפחים רחבן ועביין כל שהוא ואת

הוא **א**) ברי"ף וברא"ש הגירסא דעריבין עיין רש"י: **ב**) נראה דחסר פה תיבת כהלכתן ובריי"ף וברא"ש גם כן הגירסא דעריבין (רש"י: **ג**) בדפו"ר הגירסא אי שבת דעלמא (וכ"ה ברש"י): **ד**) בדפו"ר איתא יראש תור' ומחקר המהרש"ל דהא אח"כ פירש"י

עין משפט
נר מצוה

מה **א** מ"י פ"ד מהל' סוכה הלכה ז טוש"ע א"ח סי' תלן סעיף ז:
ב מ"ב מ"י שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:
ג מ"ג מ"י שם הלכה ז טוש"ע שם וסעיף ז:
ד מה ד מ"י שם הלכה י טור שם:
ה מה מ"י שם הלכה יז טור ש"ע שם סעיף ה:

רבינו חננאל

מזרס וממטר רבנן אמרי אחת רבי שמעון אמר שתיס. אותו טפח היכן מעמידו. רב אמר כנגד היוצא כדגרסינן בירושלמי רב אמר אותה של טפח צריכה שתהא משוכה מן הכותל טפח. אמרו רב כהנא ורב אסי ויעמידנו כנגד ראש תור. כלומר בראש הזויות ממול זה זה כדגרסינן בתחלת המוכר את הבית בענין מצר לו מצד אחד ארוך ומצר אחר קצר אמר רב לא קנה אלא כנגד אותו הקצר א"ל רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד ראש תור שתיק רב וזו ראייה למה שאמרנו. ואסיק' ומעמידו כנגד היוצא. שהוא כנגד קצה הדופן היוצא להראות כי הוא פתח הסוכה. סוכה העשויה כמבוי מפולש. רב יהודה אמר אותו הטפח מעמידו לכל רוח שירצה ריב"ל אמר עושה לה פס ד' ומשהו ומעמידו בפחות מג' סמוך לדופן רכל פחות מג' סמוך לדופן כלבוד דמי דכיין דלית בה ב' דפנות דבוקות זו בזו לא סגי לה הדופן השלישית בטפח אלא בפס ד' ומשהו רחוק מן הדופן ג' חסר משהו הכל ז' טפחים והן משך סוכה קטנה ונכשרת הסוכה בכך. אמר רבא אינה ניתרת הסוכה בענין הזה אלא בצורת הפתח דלא חיישינן לטפח אם ישנו ואם אינו איכא דאמרי אמר רבא וניתרת נמי בצור' הפתח או טפח או צורת הפתח איכא דאמרי אמר רבא וצריכא נמי צורת הפתח אע"פ שיש שם טפח [בענין] צורת הפתח וכן הלכתא דהא רב כהנא עבד בה עוברא הכי: ב' כהלכתן ושלישית אפילו טפח.

אמר רבא וכן לשבת מגו דהריא [מחיצה] לסוכה הויא נמי מחיצה לשבת. ומותיב עלה אבבי מהא דופן סוכה כדופן שבת. כדתנן מקיפין בקינן ובלבד שלא יהיה בין קנה לחצירו ג' טפחים. יתירה שבת על הסוכה שהשבת אינה ניתרת אלא בעומד מרובה על הפרוץ כדגרסינן בעירובין באחרית פרק ראשון כל שהוא ארבעה ומארבעה (ועד ד' אמות) ועד עשר אמות צריך שלא יהא פרצה בין זה לזה במלואו שלא יהא פרוץ כעומד ואם היה פרוץ כעומד כנגד עומד מותר כנגד פרוץ אסור ואם היה עומד מרובה על הפרוץ אף כנגד הפרוץ נמי מותר. מזה שאין כן בסוכה. שטפח ברופן סוכה או פס [ד'] מתיר כמו הפרוץ מאי לאו יתירה שבת דסוכה אסוכה ולא אמרינן מגו דהויא דופן לסוכה הויא נמי לשבת (משא"כ בשבת) [לא יתירה שבת] דעלמא. ואקשינן עליה

^[1] תיבות "כשהמחיצות מערבית צפופית" ליתא בדפו"ר, ועיין ילקוט מפרשים שברפוס שלנו נשתבש הציור, ועיי"ש כוונת רש"י עפ"י גי' המהרש"ל ועפ"י גי' הגליון:
^[2] צ"ל אצל המקצוע וצריך פס (כ"ה ברש"י שבריי"ף):
^[3] צ"ל אורך (כ"ה ברש"י שבריי"ף):
^[4] צ"ל והכי (דק"ס):
^[5] צריך להוסיף ומעמידו פחות מג' אצל (דק"ס)
^[6] בדק"ס מביא גירסא ברש"י ופרוץ על העומד מבטלי ליה לעומד:
^[7] תיבת "פירוש" ליתא בדפו"י, ואולי צ"ל פ"י הקונטרס:
^[8] בציור הזה נכלל בו ג"כ צורת הפתח שבריבור הבא (מנחם משיב נפש):